

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1926 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till kraftledningslånefonden m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

Uti den till riksdagen den 7 januari 1926 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1926—1927 har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen under rubrik: »Utgifter för kapitalökning, bil. 4» fogade statsrådsprotokollet över handelsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att under 1926 lån ur kraftledningslånefonden må beviljas till ett belopp av högst 2,500,000 kronor, *dels* såsom kapitalökning för samma fond anvisa för budgetåret 1926—1927 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, *dels ock* medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt att på ansökning i varje särskilt fall besluta, att nu gällande bestämmelser i fråga om annuitetens beräkning vid återbetalning av lån från kraftledningslånefonden må tillämpas jämväl å före den 1 juli 1923 beviljat sådant lån.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 16, av herrar *Petrus Nilsson* m. fl. och den andra inom andra kammaren av herr *K. Wirsell* m. fl., nr 29, däri hemställt, att riksdagen måtte i och för understödjande av Ölands elektrifiering bevilja:

dels ett anslag å 240,000 kronor för tecknande av stamaktier i ett aktiebolag, bildat att förse Öland med elektrisk kraft enligt därför upprättad plan;

dels ett anslag å 300,000 kronor till kapitalökning av kraftledningslånefonden i och för tillhandahållande åt bolaget av lån till högst motsvarande belopp ur denna fond för utbyggande av nu planerat bygdenät å Öland.

Såsom ytterligare villkor för förberörda statsanslags och statslåns utbetalande hava motionärerna föreslagit, att det ifrågasatta aktiebolaget, med ett minimikapital å 490,000 kronor och ett maximikapital å 810,000 kronor, blivit bildat och ordning för detsamma av Kungl. Maj:t fastställd, innehållande bland annat, att preferensaktier skola hava förmånsrätt till 8 % accumulativ årlig utdelning, men att vid eventuell upplösning av bolaget samtliga aktier skola tillerkännas samma rätt till andel i bolagets tillgångar, ävensom att Kungl. Maj:t skall utse en styrelseledamot och en revisor i bolaget;

att av minimikapitalet 250,000 kronor tecknats i form av preferensaktier; att bolaget i samband med aktieteckningen tillförsäkrats avsättning av elektrisk energi till sådan omfattning, som Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva;

att kontrakt avslutas för en tid av minst 20 år, dels om inköp av erforderlig energi och dels om energileverans till industriföretag på Öland.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

På därom gjord framställning har 1918 års lagtima riksdag beslutat inrättande av kraftledningslånefonden. Allmänna bestämmelser för lån från fonden hava i enlighet med vissa av riksdagen godkända huvudgrunder fastställts av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 13 september 1918 (nr 718), däri ändringar vidtagits genom kungörelserna den 27 juni 1919 (nr 480), den 8 juni 1923 (nr 194) och den 20 juli 1925 (nr 366).

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån ur fonden må för året högst beviljas — för vart och ett av åren 1921—1923 bestämt till 2,500,000 kronor — för 1924 begränsats till 2,200,000 kronor och för 1925 till 1,500,000 kronor.

I skrivelse den 31 oktober 1925 hava kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gjort framställning i fråga om en utökning av kraftledningslånefonden. Ämbetsverken hava däri, med överlämnande av en å statskontorets fondbyrå uppgjord promemoria angående kraftledningslånefonden, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels medgiva att för 1926 lån ur kraftledningslånefonden må beviljas till ett belopp av högst 2,500,000 kronor, dels ock såsom kapitalökning för samma fond anvisa för budgetåret 1926—1927 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Detta förslag är grundat på en av särskilt tillkallade sakkunniga verkställd utredning beträffande bl. a. de elektriska distributionsföretagens på landsbygden ekonomiska svårigheter.

Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen hava i sin ovanberörda skrivelse den 22 september 1925 i övrigt anfört följande:

Till ämbetsverken hava inkommit ett antal ansökningar avseende lån, vilka beviljats före den 1 juli 1923, i vilka ansökningar samtidigt anhålles om medgivande att få återbetala lån med lika annuitet och om utsträckning

av lånetiden till 30 år. Ett flertal ansökningar av enahanda art förväntas ytterligare inkomma.

Då avgörandet i dessa ärenden ankommer på Kungl. Maj:t i vad angår ändrade återbetalningsvillkor men på ämbetsverken beträffande utsträckning av lånetiden, torde framgå, att handläggningen härav enligt nuvarande bestämmelser blir förenad med betydande olägenheter.

Enligt ämbetsverkens förmenande synas ifrågavarande olägenheter bäst avhjälpas därmed, att ämbetsverken bemyndigas avgöra jämväl berörda frågor angående ändrade återbetalningsvillkor. Några principiella skäl häremot synas icke föreligga, då en befogenhet för ämbetsverken av ifrågavarande art icke torde vara av större räckvidd ur statens synpunkt än den ämbetsverken redan nu tillkommande befogenheten att bevilja och uppsäga lån samt att medgiva utsträckning av stadgad högsta lånetid.

Ämbetsverken hemställa, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga ämbetsverken att beträffande lån från kraftledningslånefonden, vilka beviljats före den 1 juli 1923, medgiva tillämpning av de återbetalningsvillkor, som genom kungörelsen den 8 juni 1923 stadgats angående från och med den 1 juli 1923 beviljade lån.

Departementschefen, som tillstyrkt myndigheternas förslag, har i avseende å frågan om rätt för kommerskollegium och lantbruksstyrelsen att medgiva retroaktiv verkan av 1923 års annuitetsbestämmelse för lån från kraftledningslånefonden uttalat, att några betänkligheter mot att åt nämnda ämbetsverk överlåta den befogenhet, som enligt riksdagens ovanberörda uttalande för närvarande kan utövas av Kungl. Maj:t icke syntes behöva hysas, särskilt som ett sådant förfaringssätt med hänsyn till den ifrågavarande ämbetsverk tillkommande prövningsrätt i övrigt beträffande lån från kraftledningslånefonden vore ur praktisk synpunkt lämpligt.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle täckning för ifrågavarande anslag, 1,500,000 kronor, utgå av lånemedel.

Beträffande till en början Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet tillstyrka att såsom kapitalökning för kraftledningslånefonden för budgetåret 1926—1927 anvisas det begärda beloppet 1,500,000 kronor. Ej heller har utskottet funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t i övrigt under denna punkt föreslagit.

*Utskottets
yttrande.*

I avseende därefter den motionsvis väckta frågan om anslag för Ölands elektrifiering får utskottet anföra följande.

Såsom i motionerna närmare belyses, hava på senare tid pågått vissa tämligen omfattande utredningar rörande Ölands förseende med elektrisk kraft. Sålunda hava övervägts möjligheterna för anläggning av en kraftcentral på ön med torv eller skiffer som bränsle. Förutsättningarna för en elektrifiering medels dieselmotorcentraler hava också undersökts. Utredningarna hava emellertid givit till slutligt resultat att den gynnsammaste lösningen är en överföring av den erforderliga energien från fastlandet medelst en under Kalmarsund förlagd sjökabel. Ett preliminärt avtal om energileverans har också uppgjorts med Finsjö kraftaktiebolag.

Redan år 1919 gjorde Kalmar läns elektricitetsförening framställning om

statsbidrag för ändamålet. Samtliga i ärendet hörda myndigheter hava ställt sig välvilliga till ifrågakvarade framställning. Enligt vad i årets statsverksproposition meddelas (tionde huvudtiteln, sid. 233), har emellertid frågan med hänsyn till rådande statsekonomiska läge befunnits icke nu böra upp- tagas till avgörande.

För egen del vill utskottet erinra, hurusom en elektrifiering av Öland anses utgöra en av förutsättningarna, för att befolkningen därstädes skall kunna förhjälpas ur det ekonomiskt svaga läge och den efterblivenhet, vari densamma, trots öns naturliga utvecklingsmöjligheter, för närvarande befin- ner sig.

Av de verkställda utredningarna framgår att en elektrifiering av ön måste ur ekonomisk synpunkt anses fullt genomförbar. Sålunda har av elektrifie- ringskommittén vitsordats, att, om anslutningen å Öland till ett blivande kraftledningsnät erhöles samma omfattning, som redan under de första åren efter distributionens igångsättning är vanlig inom vattenfallsstyrelsens av- sättningsområden, kostnaderna för elektrisk energi och distributionsnät icke skulle bliva ogynnsammare än de motsvarande kostnader, vilka å fast- landet anses som normala.

Redan med hänsyn till nu angivna omständigheter torde få anses önsk- värt, att en elektrifiering av Öland inom den närmaste tiden kan åstad- kommas. Såväl öbefolkningens svaga ekonomiska bärkraft som ock fram- för allt öns avskilda läge torde dock göra det motiverat, att statens med- verkan härvidlag lämnas i större omfattning än som i allmänhet plägar ske. Närmast gäller detta åstadkommandet av kabelanläggningen till ön.

Kommerskollegium och lantbruksstyrelsen hava i ett den 31 oktober 1925 gemensamt avgivet utlåtande tillstyrkt, att statsunderstöd i detta fall måtte beredas i form av dels ett lån från kraftledningslånefonden å ett belopp av 300,000 kronor, dels ock aktieteckning av staten i ett för änd- amålet bildat bolag med 240,000 kronor, varav ett belopp av 180,000 kronor skulle motsvara kostnaderna för själva kabelanläggningen och 60,000 kronor ställas till förfogande för att möjliggöra förräntning i vanlig ordning av det sålunda utlämnade kraftledningslånet under själva startåren. Detta förslag innebär alltså att, jämte det lån i vanlig ordning skulle beviljas, icke blott kostnaderna för själva kabeln skulle bestridas av staten utan ock viss subvention därutöver lämnas. Om än av förhållandena kan vara på- kallat, att lån från kraftledningslånefonden beredes med sålunda angivet belopp och även om vissa billighetsskäl tala för att staten bekostar själva kabelanläggningen, måste dock utskottet på frågans nuvarande stadium finna tveksamt, huruvida statsunderstöd bör lämnas i så stor utsträckning, som i förslaget förutsättes. Hithörande spörsmål torde böra göras till föremål för närmare undersökning, varvid vattenfallsstyrelsens medverkan läres böra tagas i anspråk.

Med fasthållande alltså å ena sidan att statens särskilda mellankomst torde påkallas för genomförande av en elektrifiering av Öland, men å

andra sidan att blivande statsunderstöd — i den mån detta skall utgå i annan ordning än som i allmänhet gäller för lån från kraftledningslånefonden — endast kan påräknas i viss begränsad omfattning, får utskottet tillstyrka, att frågan göres till föremål för ytterligare utredning och att framställning härom avlåtes till Kungl. Maj:t. Önskligt synes utskottet härvid vara, att erforderliga undersökningar och förhandlingar så bedrivs, att förslag i ämnet kan föreläggas nästkommande års riksdag.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anför, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I) med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag

a) medgiva, att under 1926 lån ur kraftledningslånefonden må beviljas till ett belopp av högst 2,500,000 kronor,

b) såsom kapitalökning för samma fond anvisa för budgetåret 1926—1927 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, att utgå av lånemedel,

c) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt att på ansökning i varje särskilt fall besluta, att nu gällande bestämmelser i fråga om annuitetens beräkning vid återbetalning av lån från kraftledningslånefonden må tillämpas jämväl å före den 1 juli 1923 beviljat sådant lån;

II) i anledning av de av herr Petrus Nilsson m. fl. och herr K. Wirsell m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 16 och II: 29) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande åstadkommande genom statens medverkan av en elektrifiering av Öland samt om framläggande för riksdagen av det förslag i ämnet, som härav kan föranledas.

Stockholm den 12 mars 1926.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 56.